

TERÜLETFEJLESZTÉS ÉS INNOVÁCIÓ

A PTE TTK Földrajzi Intézet
Politikai Földrajzi, Fejlődési és Regionális
Tanulmányok Tanszékének, valamint
Társadalomföldrajzi és Urbanisztikai Tanszékének
elektronikus folyóirata

Tartalom

Vida György - Kovács Zoltán

- A magyar választási rendszer területi aránytalanságai 2011 előtt és után* 2

Agg Zoltán

- A rendszerváltozás egyik vitakérdése: szükség van-e hazánkban megyékre?* 11

Bárdi László

- Jelenkori migrációs jelenségek, különös tekintettel a magyarországi kínai bevándorlókra* 17

Főszerkesztő

László Mária

Főszerkesztő-helyettes

Pirisi Gábor

Szerkesztőbizottság tagjai

Pap Norbert (elnök)
Trócsányi András
Sitányi László
Gálosi-Kovács Bernadett
M. Császár Zsuzsanna

Lapszerkesztő

Mati Andrea

Szerkesztőség

7624 Pécs, Ifjúság útja 6. Tel: 72/501-531
www.terinno.hu
ISSN 1789 - 0578

Köszöntő

A kilencedik évfolyamába lépett folyóiratunk első száma talán vékonyabb valamivel - persze az online megjelenésnél már ez a fogalom is értelmét veszítette - a megszokottnál, ugyanakkor talán sosem gyűlt még össze ilyen jó nevű szerzőgárda hasábjainkon. E számunkat ugyanis a IX. Magyar Politikai Földrajzi Konferenciának szenteljük, a konferencia szervezőivel történő megállapodás után, dr. Reményi Péter segítségével válogattuk ki azokat a tanulmányokat, amelyek leginkább illeszkedtek lapunk profiljához. Így aztán van szerencsénk szerzőink között köszönteni Kovács Zoltán professzort, aki Vida György szegedi doktórandsz társaként a hazai választási rendszer földrajzi aspektusairól, pontosabban annak geográfiailag kódolt aránytalanságairól értekezik. Műfaját tekintve inkább esszéként sorolható be Agg Zoltán írása, aki a rendszerváltozás után induló Comitatus felelős kiadójaként és szerkesztőjeként rengeteget tett hozzá a hazai közigazgatás területi dimenzióiról szóló szakmai diskurzushoz. Jelen írásában éppen ennek a diskurzusnak a megyéket érintő részét tekinti át. Harmadik szerzőnk nem más, mint Bárdi László tanár úr, aki alighanem a valaha volt szerzőink doyenje. Tanulmányában ezúttal nem valamely egzotikus, keleti tájakra kalauzol minket, hanem a Magyarországon élő kínai migránsokról oszt meg velünk figyelemre méltó gondolatokat.

Következő számunk a tervek szerint közvetlenül ez után, még júniusban, a „nyári leállás” előtt jelenik meg, szintén tematikus jelleggel, de turisztikai súlyponttal. Hagyományos számmal legközelebb októberben jelentkezzünk, az ide szánt kéziratokat a szerkesztőség augusztus 31-ig várja e-mailben a lasmaria@gamma.ttk.pte.hu vagy a pirisig@gamma.ttk.pte.hu címre.

Kellemes olvasást, és hasznos időtöltést kívánnak mindenkinek:
a szerkesztők

VIDA GYÖRGY - KOVÁCS ZOLTÁN

A magyar választási rendszer területi aránytalanságai 2011 előtt és után

Bevezetés

Az 1989-1990-es rendszerváltozás után a magyar társadalom visszatérhetett a képviseleti demokráciához. Ennek részét képezte a vegyes német választási rendszer adaptálása. 386 országgyűlési képviselőből 176-an egyéni választókerületekből, 210-en pedig megyei és országos listáról jutottak be. A kilencvenes évektől jelentősebb demográfiai és migrációs folyamatok formálták a magyar társadalmat, aminek következtében egyre nagyobb területi különbségek mutatkoztak a választókerületek méretében. Ebből adódóan egyre többen megkérdőjelezték a korábbi választási rendszer igazságosságát. Többek között az Alkotmánybíróság is foglalkozott a választókerületek aránytalanságával, amit 2005-ben alkotmányellenesnek nyilvánított. Ezt követően a konszenzus hiánya miatt több sikertelen próbálkozás történt a rendszer megreformálására, mígnem 2010-ben a Fidesz-KDNP kétharmados felhatalmazást kapott a választópolgároktól, így lehetősége nyílt a reformra.

A magyar választási rendszer területi aránytalanságainak vizsgálata aktuális, hiszen csak 2011. december 23-án fogadta el a parlament a CCIII. törvényt az országgyűlési képviselők választásáról, valamint 2013-ban a XXXVI. törvényt a választási eljárásról, amiben az új keretfeltételeket is meghatározták.

A tanulmány célja megválaszolni azt, hogy milyen területi aránytalanságok (malapportionment) jellemezték a magyar választási rendszert 2010-ig, és ezt a problémát az új szisztéma hogyan próbálta megoldani. Mindezt két kutatási hipotézisen keresztül is vizsgáltuk. Egyrészt az a feltevésünk, hogy a régi választókerületek eltérő választókorú lakónépességéből eredő aránytalanságait mérsékelte az új határok meghúzása. Másrészt az új választókerületek megrajzolása hosszú távon megoldja ezt a területi arányosságot. A kutatási hipotéziseket alapvetően kvantitatív módszerrel teszteljük. Választókerületi léptékben a népesség és a választásra jogosultak eltérő számának alakulását a 2011-es KSH népszámlálási adatokból, valamint a 2014-es országgyűlési választás eredményeinek tükrében vizsgáltuk.

Ebben a tanulmányban a gerrymandering jelenségével nem foglalkozunk, csak a kerületek eltérő méretével és az ebből kialakuló arányosság kérdésével. Kifejtjük a választókerületi beosztás nehézségeit, a matematikai és elvi keretek korlátozó szerepét, valamint hogy mennyiben érvényesül az egyenlő szavazat elve a választókerületeknél. A létrehozott keretet a demográfiai, társadalmi folyamatok felülírhatják, így a nemzetközi példákhoz hasonlóan előreláthatólag további átalakításokra lesz szükség.

Területi aránytalanságok és a választási földrajz

A választási rendszerek arányosságának vizsgálata régóta foglalkoztatja a társadalomtudósokat. Sokszor az elméleti keret meghatározása után a többségi, az arányos és a vegyes rendszer arányossági jellemzőit vizsgálják, valamint a pártrendszerre gyakorolt hatásokat elemzik (MÉSZÁROS J. - SZAKADÁT I. 1993, LEIB, J. - QUINTON, N. 2011). Megállapítható, hogy a pártrendszer hat a választási rendszerre, hiszen a bennlévők meg szeretnék tartani pozíciójukat az újonnan belépőkkel szemben. Ezért olyan választási rendszerben érdekeltek, ami ezt segíti. A választási rendszer a módosulást követően hat a pártok stratégiájára és a pártrendszerre is. A többségi rendszer felé mozdulás a kevesebb meghatározó párt stabilitását segíti, míg az arányosabb a pártrendszer fragmentálódását hozza magával (FÁBIÁN GY. - KOVÁCS L. I. 1998, ENYEDI ZS. - KÖRÖSÉNYI A. 2004, BALOGH L. 2012).

Az összetett tényezők miatt egy választási rendszer soha sem lehet tökéletesen arányos, de a társadalmi igazságosság miatt törekedni kell rá (RAWLS J. 1997, JOHNSTON, R. 2002, WEBSTER, G. R. 2013). John Rawls munkájában (1997) kifejti, hogy a politikai igazságosság a szabadság elvén és a részvétel elvén alapul. Az előbbi az alkotmányban lefektetett alapvető emberi jogokat, valamint ennek gyakorlatát jelenti, míg a szabadság elve főként az emberek politikába való beleszólását jelenti. Érvelése szerint az egyenlő szabadság és részvétel egyik feltétele az, hogy azonos számú embert képviseljen egy adott képviselő (RAWLS J. 1997). Mivel a választókerületi aránytalanságok befolyásolják a szavazatok súlyát és a végeredményt is, ezért a választási rendszerek aránytalansági hajlamának megítélése kapcsán a választókerületek földrajzi beosztása is releváns tényező, amivel a választási földrajz foglalkozik.

A választási földrajz négy meghatározó témakört vizsgált az elmúlt évtizedekben, amiből az egyik a választási rendszerek összehasonlítása (LEIB, J. - QUINTON, N. 2011). A kutatók hangsúlyozták, hogy elengedhetetlen a választási rendszerek mélyebb összefüggéseinek megértése, ha a voksok mandátumra transzformálásának mikéntjével foglalkoznak (WEBSTER, G. R. 2013). Ezért egyrészt azt vizsgálták, hogy a választási rendszerek hogyan képezik le leghatékonyabban a képviseletet. Másrészt a választási részvétel legitimitásával is foglalkoztak. Emellett a propocionalitás földrajzi kérdései ezen belül pedig a választókerületek megrajzolásának mikéntjére, valamint a területi aránytalanság (malapportionment) és a gerrymandering jelenségére is hangsúlyt fektettek (HAJDÚ Z. 2006, LEIB, J. - QUINTON, N. 2011).

A választókerületi beosztás kialakításánál a nemzetközi szakirodalom több jelenséget is vizsgál az azonos népességszám és az egybefüggő választókerületek elvárása mellett. Ilyen vizsgált tényező lehet példá-

ul az etnikai diverzitás vagy a földrajzi kompaktság. Továbbá törekedni kell arra is, hogy hasonló gazdasági, politikai és civil érdekcsoportokat azonos kerületbe osszanak, sőt a korábbi választókerületek formáját is figyelembe kell venni (WEBSTER G. R. 2013). Ez a kritériumrendszer alapvetően egy amerikai, angolszász mintaterületen kidolgozott modell, amit az eltérő választási rendszer és történelmi beágyazottság miatt nehéz megfeleltetni a poszt-szocialista országokra, így Magyarországra, de egy viszonyítási alapnak álláspontunk szerint megfelelő.

A társadalmi igazságosság kritériumrendszere mellett matematikai korlátokat is felvet az arányos választókerületek kialakítása, hiszen hazánkban nem lehet átlépni a megyehatárt. Mivel a megyék népességszáma nem egyenletesen oszlik el, így nehéz kialakítani egy teljesen arányos beosztást (BIRÓ P. - SZIKLAI B. - KÓCZY Á. L. 2012). Az elméleti keretből tanulmányunk az azonos népességszám kritériumát és kérdéskörét helyezi előtérbe.

Módszertan

Az elméleti keretből levezetett hipotéziseket alapvetően kvantitatív módszerekkel vizsgáltuk meg. Leíró statisztika mellett induktív statisztikát, összefüggés vizsgálatokat is végeztünk. Ez magában foglalja a Pearson korrelációs és Spearman rangkorrelációs együtthatók kiszámítását (FALUS J. - OLLÉ I. 2008).

A választásra jogosultak számát választókerületi szintre számoltuk a 2011-es népszámlálás Központi Statisztikai Hivatal által közzétett adatbázisa, valamint a 2014-es országgyűlési választások eredményei alapján. A népszámlálás adatainál a 18 évnél idősebb állampolgárokat adtuk össze, míg a 2014-es adatoknál a választói névjegyzékben szereplőkkel számoltunk. A törvényben meghatározott országos számtani átlag értékhez viszonyítottuk a kerületek méretét, és így meghatározhattuk azok kilengését.

A választókerületek mérete és a részvétel közötti kapcsolatot a Pearson korreláció módszerével vizsgáltuk. A demográfiai mutatók összefüggéseinél szükségesnek véltük a városias és falusias térségek elkülönülését is figyelembe venni és elemezni. Ezért létrehoztunk egy kategorikus változót, ami jelen esetben úgy alakult ki, hogy a kutatásban urbánus választókerületnek tekintettük azt, amelyik nagyvárosokat oszt fel, vagy a központi település lakosságszáma meghaladja az 50 ezer főt, a többi választókerület rurális besorolást kapott. A beosztott választókerületek közül a falusiak 1-es, az 50 ezer főnél nagyobb központtal rendelkező választókerületek 2-es, a vidéki nagyvárosok kerületei 3-as, míg a budapestiek 4-es értéket kaptak. Ezzel az ordinális változóval Spearman rangkorrelációs együtthatót is számoltunk. Az értékek kiszámításához SPSS 20 programot használtunk, a térképeket pedig Mapinfo 10.5 programmal szerkesztettük.

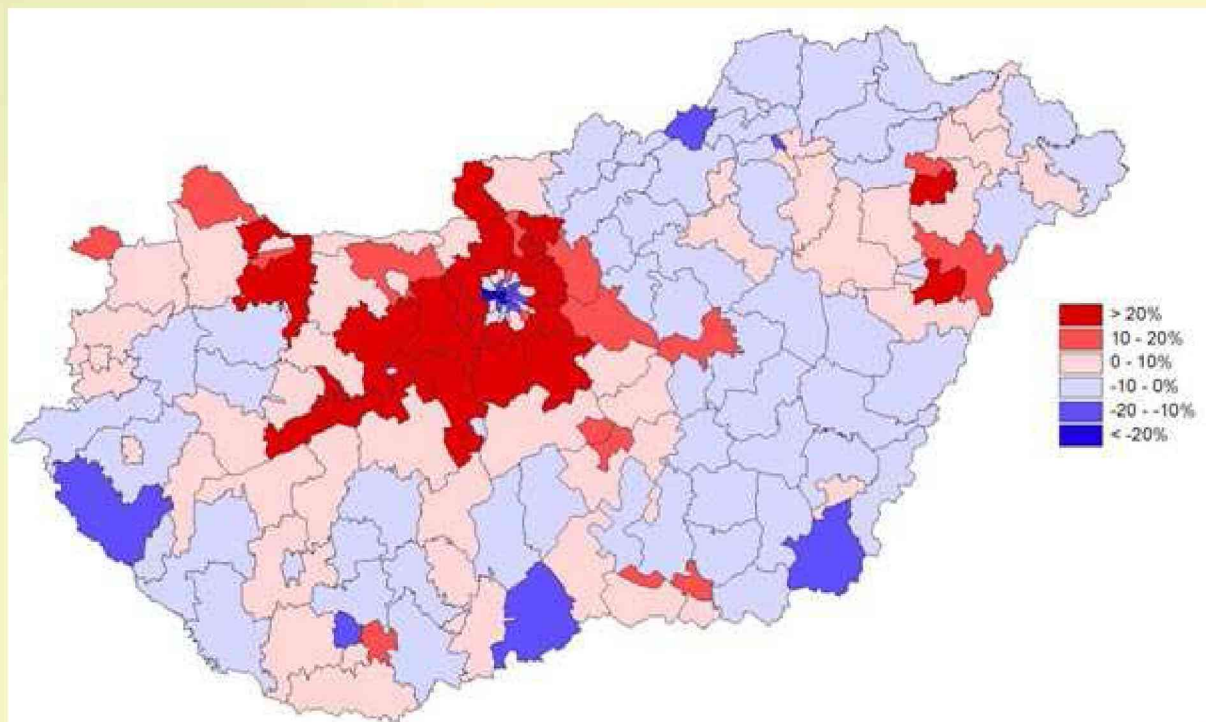
A magyar választási rendszer területi aránytalanságai 1990 és 2010 között

A rendszerváltozást követő magyar választási rendszerben 176 egyéni választókerületet alakítottak ki. Már akkor jelentkeztek a méretbeli különbségek, hiszen volt ahol több mint kétszer annyian voksolhattak, mint máshol (HUBAI L. 2004). Ezeket a különbségeket felerősítették a hazánkban lezajló demográfiai és vándorlási folyamatok, amit idővel több hazai kutatás is kiemelt (KOVÁCS Z. 2000, HUBAI L. 2004, HEGEDŰS G. 2007).

A 2010-es országgyűlési választásokra már komoly kihívást jelentettek a túl nagy, vagy túl kicsi választókerületek (1. ábra). Ebből adódóan a legkisebb veszprémi kerületben a voks értéke 2,78-dal volt nagyobb, mint a legnépesebb szigetszentmiklósiiban [1]. Ez az érték 1990-ben még 2,25 volt, ami már a kialakításkor is túl nagy abszolút eltérést jelentett.

A választópolgárok számának alakulását több tényező is befolyásolja, és ezek között kapcsolat is van. A természetes szaporodás országosan kedvezőtlenül alakult az időszak során, így folyamatosan csökkenő népességet regisztrálhattunk. Ugyanakkor ez területenként eltérő mértékű volt, hiszen míg a falusias

térségekben kevesebb gyermek született, addig a szuburbanizáció által érintett, valamint a romák által nagyobb számban lakott településeken kedvezőbbek voltak a természetes szaporodás értékei.

1. ábra: A választásra jogosultak számának változása Magyarország választókerületeiben 1990 és 2010 között. Forrás: A Nemzeti Választási Iroda adatai alapján a szerzők szerkesztése

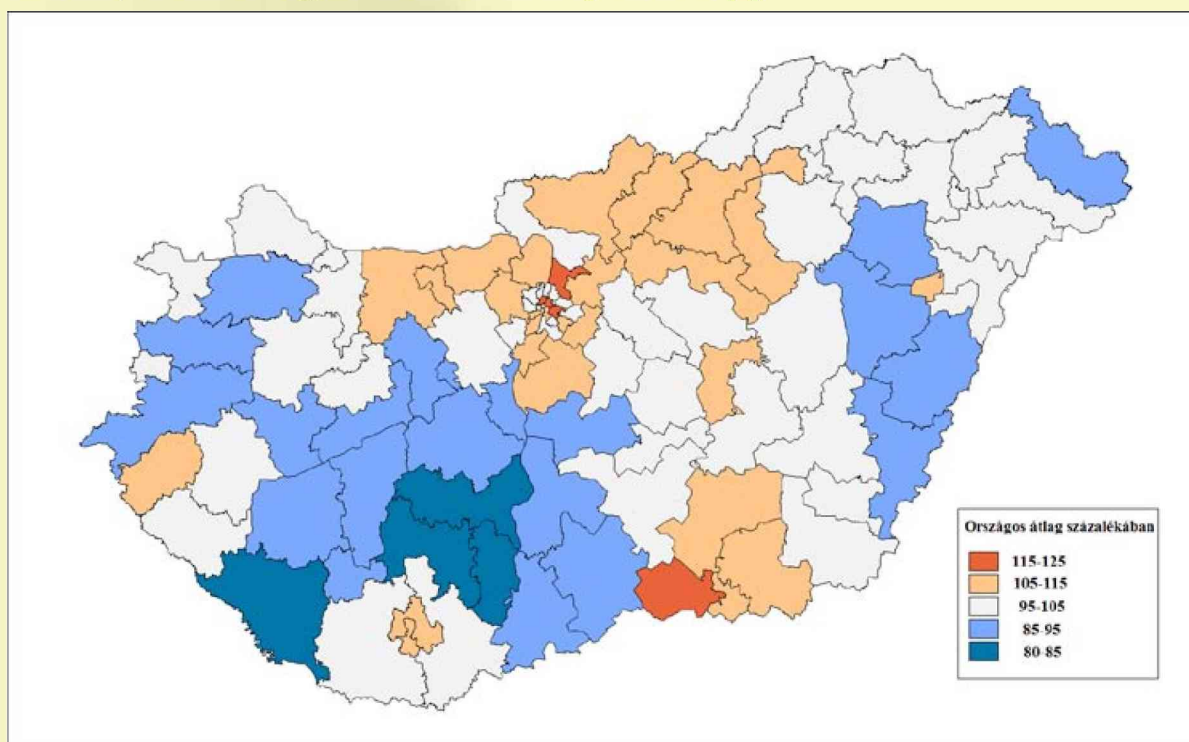
A fővárosi agglomerációban és a többi nagyvárosi térség választókerületeinél a szuburbanizáció és a belső migráció folyamata emelte jelentősen a választásra jogosultak számát. Választási földrajzi aspektusból a jelenséget árnyalja, hogy a vidéki nagyvárosok szuburbanizációja kevésbé csökkentette a nagyvárosi kerületek választásra jogosultjainak számát, hiszen több esetben a belváros mellett több falu is egy egységbe tartozott. Ilyen volt például a szegedi 2-es tortacikk formájú választókerület. Ezzel ellentétben a vidékies választókerületekben a természetes fogyás és az elvándorlás következtében egyre kevesebb választópolgár élt. Ebből adódóan a lakóhely determinálta a szavazat értékét. Budapestet leszámítva az urbanusabb térségekben kevesebbet ért egy szavazat, mint vidéken.

Megállapítható az is, hogy a gazdasági helyzet és a területi különbségek növekedése közvetett módon befolyásolja a választókerületek népességszámának alakulását, hiszen folyamatos, egyenlőtlen belső migrációt generál a fejletlenebb és a fejlettebb térségek között, ami abból adódik, hogy a munkaerő a magasabb jövedelmű térségekbe vándorol. Általában a fiatalabb, iskolázottabb rétegek költöznek el, így emelik a választópolgárok számát az adott területen, míg a fejletlenebb térségekben elöregedő és egyre kevesebb szavazó marad. Tudományos munkák támasztják alá, hogy a magasabban iskolázott, urbanusabb, fejlettebb térségekben magasabb a választási aktivitás (KOVÁCS, Z. - DINGS DALE, A. 1998, KOVÁCS Z. 2000, MÉSZÁROS et al. 2007), így a különbséget okozó két fő ok (eltérő számú választópolgár és változó részvételi arány) együtt jelentkezik, ami időnként szélsőséges, kétszeres torzulást okoz.

Ebből adódóan idővel a különbségek fokozódtak, amivel szembe tünő eltéréseket hoztak felszínre, és egyre többen megkérdőjelezték a rendszer igazságosságát. Sokáig a konszenzus hiánya miatt több sikertelen próbálkozás történt a rendszer megreformálására. 2010-et követően azonban a kétharmados többségbe kerülő Fidesz-KDNP lehetőséget kapott a szükséges területi aránytalanságok csökkentésére, ami időszerű volt.

A magyar választási rendszer területi aránytalanságai 2011 után

A magyar választási rendszer alapjait képező 2011. évi CCIII., valamint a 2013-as XXXVI. törvény számos újítást hozott. Az eddigi kétfordulós választásokat felváltotta az egyfordulós, tehát az egyéni kerületekben elég relatív győzelmet aratni. Megszűnt a megyei lista, és a listaállítás szabályai is módosultak. Ezentúl az a párt állíthat listát, aki legalább kilenc megyében és a fővárosban összesen 27 egyéni választókerületben tud jelöltet állítani. Az ajánlásnál egy választópolgár javasolhat több képviselőt is, ami könnyíti az indulást, de a töredékszavazatok elosztásában mégis hátrányba kerülnek a kispártok, hiszen mostantól a győztesek is kapnak töredékszavazatot [2]. Érdemes megjegyezni, hogy ebben a választási szisztémában némiképp csökken a jelentősége a választókerületi lehatárolásnak, ahol kevés helyen túlnyeri magát a rivális, többnyire viszont veszít, mert a győztes is kap töredékszavazatot a megszerzett mandátumon felül. Fontos elem a rendszerben, hogy a határon túli kettős állampolgársággal rendelkező magyarok is kaptak szavazati jogot, bár akiknek nincsen magyarországi lakóhelye, azok csak listára voksolhatnak. Összességében a parlamenti képviselők száma 386-ról 199-re csökkent, ami 106 egyéni választókerületi, és 93 listás helyből áll össze, és lesznek úgynevezett nemzetiségi listák is [2].

2. ábra: A választásra jogosultak száma az országos átlag arányában, az egyéni választókerületekben 2011-ben. Forrás: A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján a szerzők szerkesztése

Az országgyűlési egyéni választókerületek közötti eltérések nagyságát az alábbiakban határozza meg a törvény. „Az egyéni választókerületek választásra jogosultjainak száma az egyéni választókerületek választásra jogosultjainak országos számtani átlagától tizenöt százaléknál nagyobb mértékben - a földrajzi, nemzetiségi, történelmi, vallási és egyéb helyi sajátosságokat figyelembe véve - kizárólag a 2. bekezdés a és b pontjában foglaltak érvényesülése érdekében térhet el” (2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról 4. cikk 4. bekezdés). A két kritérium a megyehatár átlépésének tilalma, valamint az egybefüggő választókerületek megkövetelése. Ezért már 2013-ban is felülvizsgálták a beosztást, és többek között a szegedi választókerületeket is módosították, mert egyikük nem volt egybefüggő [3].

A 2011-es törvény azt is megállapítja, hogy „ha az eltérés meghaladja a húsz százalékot, az Országgyűlés a 2. számú mellékletet módosítja. Az országgyűlési képviselők általános választását megelőző év

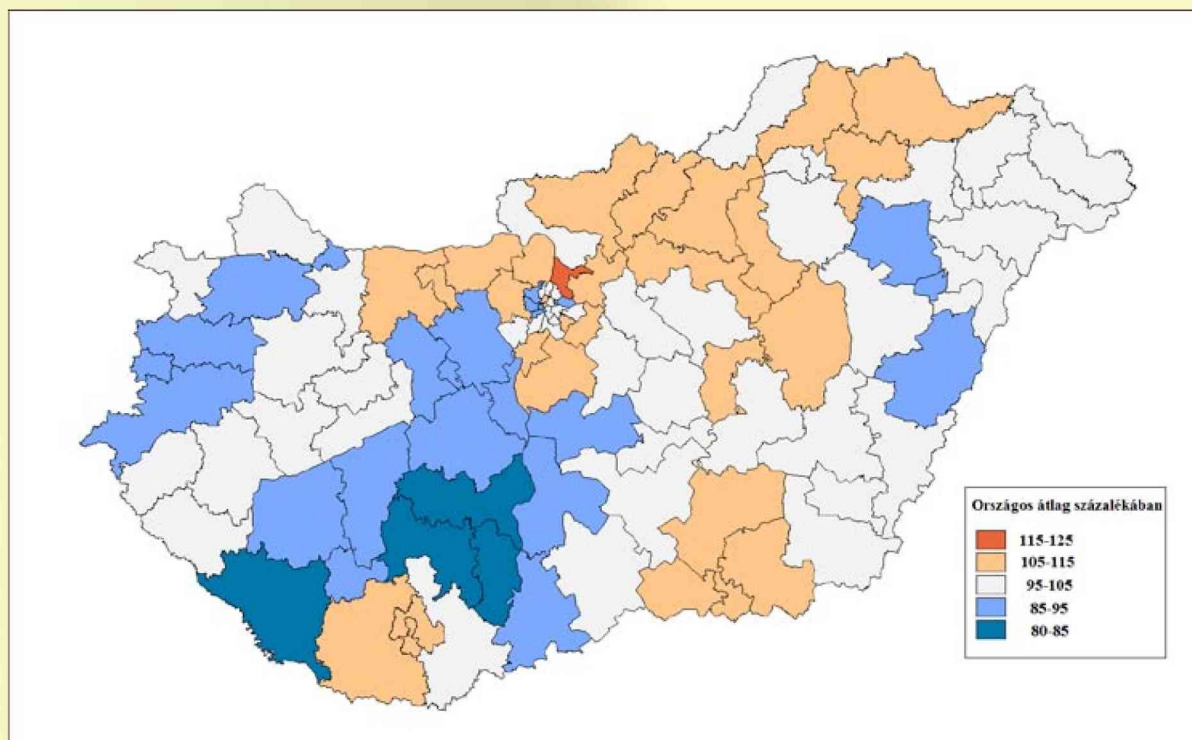
első napja és az országgyűlési képviselők általános választásának napja közötti időben - az Országgyűlés feloszlása vagy felosztatása miatti választás kivételével - nem kerülhet sor a 2. számú melléklet módosítására” (2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról 4. cikk 6. bekezdés).

A jog rendelkezése szerint a 15 százalékos eltérés már módosításra szorul, míg 20% felett egyenesen kötelezi az országgyűlést a módosításra. Ebből adódóan megvizsgáltuk a 2011-es népszámlálási adatok tükrében, hogyan változik a választásra jogosultak száma választókerületenként (2. ábra).

A beosztási problémák gyökere az, hogy a megyék határát nem lehet átlépnie egy választókerületnek sem, így a megyénként eltérő felnőtt lakosságszám elosztása komoly földrajzi, térfelosztási feladatot jelentett. Ebből adódóan létrejött túl nagy vagy túl kicsi választókerület az új rendszerben is.

A kerületek beosztásánál kialakult egyenlőtlenségek onnan is eredhetnek, hogy a választásra jogosultak térben nem egyenletesen oszlanak el a települések között, így akaratlanul is kialakulhatnak sajátos formájú kerületek (BIRÓ P. - SZIKLAI B. - KÓCZY Á. L. 2012). Ezért a nagyvárosokban a lakosság eltérő térbeli elhelyezkedése és a kisebb települések összevonása is komoly korlátokba ütközik. Ez kétségtelenül nehezítő tényező, de néhány helyen a Webster (2013) által hangsúlyozott homogén gazdasági, társadalmi térségek összekapcsolása indokolatlanul elmaradt. Ilyen például az a beosztás, ahol Algyő nem maradt a szegedi választókerületekben, hanem a hódmezővásárhelyihez került, viszont a tortacikk forma megmaradt, így néhány homokháti falu (Pl.: Öttömös) is együtt szavaz a szegedi belvárosiakkal.

Az eredményekből látszik, hogy Tolna megyénél és a barcsi székhelyű kerületnél is jelentkezik a túl kicsi választókerületek problémája, hiszen közelítik a 20 százalékos beavatkozási határt (3. ábra). Ezzel ellentétben Csongrád, Heves, Komárom-Esztergom és Nógrád megyében nagyok a választókerületek. Ha az abszolút kilengéseket nézzük, akkor mindenképpen csökkentek az aránytalanságok, a legnagyobb területi egység 1,5-szer nagyobb a legkisebbhez viszonyítva, a korábbi 2,78-os értékkel szemben. Az országos szám-tani átlaghoz is egy konvergenciát tapasztalhatunk a kerületek többségénél, ami mutatja, hogy részben sikerült mérsékelni a választókerületek közötti választók számának különbségeit.

3. ábra: A választásra jogosultak számának szóródása az egyéni választókerületek között 2014-ben
Forrás: A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján a szerzők szerkesztése

Mivel a társadalom időben változik ezért indokolt időről időre felülvizsgálni a szavazásra jogosultak számát és az új beosztás területi arányosságának stabilitását is, hiszen a kezdeti arányosságot a társadalmi folyamatok idővel felülírhatják. Ebből adódóan megnéztük a 2014-es országgyűlési választásokon a választópolgárok választókerületenkénti eloszlását, hogy történt-e érzékelhető elmozdulás 2011-hez képest az arányokban.

Szembetűnő folyamat 2011-hez képest, hogy Budapest belvárosi választókerületeiben jelentősen csökkent a felnőtt lakónépesség száma, ami az előregedés, továbbá a magas telekárak miatti funkcionális átalakulás következménye. Emellett a szegedi kettésben, főként a megyehatár közelében lévő homokháti falvak választói létszámának csökkenése is a 15%-os határ alá vitte az értéket, így ideiglenesen csak a Dunakeszi központú kerület maradt túlsúlyos az országban 2014-re. Ezen a területen viszont enyhe emelkedés is tapasztalható a lakónépességben, ami azt vetíti előre, hogy a közeljövőben módosításra szorul a beosztás.

A jelenlegi demográfiai tendenciákat feltételezve a jövőben Tolna megye választókerületeinél a felnőtt népesség fogyása meghaladhatja az országos átlagot, ezért az itteni kerületek minden bizonnyal módosításra szorúlnak majd. Emellett Somogy megye kettés választókerülete is túl kicsi, és innen is tapasztalható az elvándorlás. A szűk három év alatt lezajló folyamatok már előre jelzik, hogy hol szorul a beosztás felülvizsgálatra a közeljövőben.

Az egyenlő szavazat elvét és a területi eltéréseket több esetben tovább növelik a részvételi különbségek, amit egyebek között az iskolázottság, a lakóhely, és az életkor határoz meg (KOVACS, Z. - DINGS DALE, A. 1998). Az alábbi táblázat a kerületek méretének, földrajzi elhelyezkedésének (városias vagy falusias), valamint a részvételi arányoknak összefüggéseit mutatja (1. táblázat).

Spearman rangkorreláció		
	Választókerületek mérete (2011)	Választókerületek mérete (2014)
Városias - falusias	0,276	-0,070
Pearson korreláció		
	Választókerületek mérete (2011)	Választókerületek mérete (2014)
Részvétel (2014)	0,325	0,060

1. táblázat: A választókerületek méretének, elhelyezkedésének és a részvételi értékeinek összefüggései

városias vagy falusias térségekről van-e szó, ami már az említett fővárosi választókerületek zsugorodásával magyarázható.

A részvételi arány és a kerületek választásra jogosultjainak száma közötti Pearson korreláció egy gyenge pozitív együttmozgást mutat 2011-ben, de 2014-re a kapcsolat megszűnik. Ennek a már említett fővárosi kerületek választóinak csökkenése mellett több oka van. 2010-et követően Észak-Magyarország régióban tapasztalható egy emelkedés a részvételben, aminek egyfajta magyarázata a kiélezett hárompólusú pártverseny, hiszen ezekben a választókerületekben a Fidesz-KDNP és az MSZP-Együtt-DK-PM-MLP mellett mandátumesélyes a Jobbik is. Az eredmények azt mutatják, hogy a nagyobb rivalizálás, több győzelemre esélyes választási alternatíva pozitívan hat a részvételre.

Megállapíthatjuk, hogy a 2011 előtti területi aránytalanságokat jelentősen csökkentette az új rendszer, viszont a jelenlegi beosztás is folyamatos felülvizsgálatra szorul majd a jövőben.

2011-ben egy gyenge pozitív együttmozgást tapasztaltunk a választókerület mérete és a városias-falusias elhelyezkedés ordinális változó között. Ez azt jelenti, hogy az urbánusabb választókerületek kicsit nagyobbak voltak a vidékieseknél. Ez 2014-re megváltozott, a kerületek mérete nem mutat összefüggést azzal, hogy

Összegzés

A tanulmány célja az volt, hogy feltárja, milyen területi aránytalanságok (malapportionment) jellemezték a magyar választási rendszert 2010-ig, és ezt a problémát hogyan orvosolta az új. Ezt két hipotézisen keresztül vizsgáltuk meg.

Az első felvetés, miszerint az új beosztás mérsékelte a korábban fellépő kerületek közötti aránytalanságot, igazolódott. Az egymáshoz viszonyított abszolút különbségek is csökkentek, valamint az országos átlagértékhez is egy konvergenciát tapasztalhatunk a választókerületek méretét illetően. A közel azonos népességszám viszonylatában sokat javított az új rendszer, de az is világosan látszik az eredmények tükrében, hogy a társadalmi folyamatok még rövid időintervallumon belül is átírhatják az arányosságot.

Ebből adódóan a második hipotézis, miszerint az új beosztás hosszú távon is megoldja a területileg azonos kerületek kritériumát, nem igazolódott be. A tizenöt százalékos kilengési határt öt kerület haladja meg már most: egy túl nagy, négy túl kicsi. Emellett Budapest belvárosában is jelentős népességcsökkenés ment végbe 2011 és 2014 között, így idővel itt is átléphetik a kerületek a 15, valamint a 20 százalékos határt.

Irodalom

- BALOGH L. 2012: Kormányformák, választási rendszerek, választások Kelet- és Kelet-Közép-Európában. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 218 p.
- ENYEDI Zs. - KÖRÖSÉNYI A. 2004: Pártok és Pártrendszerek. Osiris kiadó, Budapest. 304 p.
- HAJDÚ Z. 2006: A 20. századi magyar parlamenti választások választási földrajzi kérdései. Múltunk. 51. 1. pp. 137-169.
- HEGEDŰS G. 2007: Az Alföld 1990 és 2006 közötti választásföldrajzi sajátosságainak áttekintése. In: SZÓNOKY ANCSIN G. - PÁL V. - KARANCSI Z. (szerk.): A határok kutatója. Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szeged-Szabadka. pp. 123-129.
- HUBAI L. 2004: Választási földrajz. In: SZOBOSZLAI GY. (szerk.): A közjogi választások egyes elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest. pp. 285-305.
- FALUS I. - OLLÉ J. 2008: Az empirikus kutatások gyakorlata, Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 342 p.
- FÁBIÁN GY. - KOVÁCS L. I. 1998: Voksok és mandátumok. Villányi úti könyvek Politikatudományi sorozat, Budapest. 234 p.
- JOHNSTON, R. 2002: Manipulating maps and winning elections: measuring the impact of malapportionment and gerrymandering. Political Geography. 21.1. pp. 1-31.
- KOVÁCS, Z. - DINGS DALE, A. (1998): Whither East European democracies? The geography of the 1994 Hungarian parliamentary election. Political Geography. 17. 4. pp. 437-458.
- KOVÁCS Z. 2000: Voksok a térben. A magyar parlamenti választások földrajzi jellemzői. In: BÖHM A. - GAZSÓ F. - STUMPF I. - SZOBOSZLAI GY. (szerk.): Parlamenti választások 1998. Századvég Kiadó, Budapest. pp. 100-115.
- MÉSZÁROS J. - SZAKADÁT I. 1993: Választási eljárások választási rendszerek. BME Szociológia Tanszék, Budapest. 77 p.
- MÉSZÁROS, J. - SOLYMOSSI, N. - SPEISER, F. 2007: Spatial distribution of political parties in Hungary 1990-2006. Political Geography. 26.7. 804-823.

- LEIB, J. - QUINTON, N. 2011. On the Shores of the „Moribund Backwater”? : Trend sin Electoral Geogrpahy Research Since 1990. In: WARF, B. - LEIB, J. (szerk.): Revitalizing Electoral Geography. Ashgate Publishing Company, Burlington, pp. 9-30.
- RALWS J. 1997: Az igazságosság elmélete. Osiris Kiadó, Budapest. 735 p.
- WEBSTER, G. R. 2013: Reflections on current criteria to evaluate redistricting plans. Political Geography. 32.1. pp.3-14.

Internetes források

- [1] Nemzeti Választási Iroda honlapja
- [2] A hatályos jogszabályok gyűjteménye
- [3] A hatályos jogszabályok gyűjteménye (2)